

שיחת מוסר מהג"ר יעקב יצחק רודערמאן

חג המצות ושמחה של מצוה

חג הפסח ממשמש ובא, ואנו צריכים להיות בשמחה גדולה על האושר שלנו שאנו זוכים לקיים את המצוות החשובות של חג הפסח. בליל הסדר אנו זוכים לקיים מצות אכילת מצה שהיא מצוה חשובה עד מאד, ובתורה נקראת היום טוב "חג המצות" על שם מצות אכילת מצה, ובזוה"ק (חלק ב' פרשת תצוה דף קפ"ג ב') קורא למצה "מיכלא דאסוותא" – מאכל של רפואה – שמצות מצה חשובה כל כך שהיא נותנת רפואה רוחנית לנפש האדם. חשיבות נוספת יש לליל הסדר שאנו מקיימים בו הרבה מצוות, ואומרים בשם הגר"א שהסכום של כל המצוות של ליל הסדר (כולל כל מצוות דאורייתא ודרבנן וכל ברכה) הוא ששים וארבע מצוות.

ובאמת כל מצוה פרטית ראויה לעורר בנו הרגשים של שמחה, שהרי אי אפשר לתאר את החשיבות של כל מצוה, ואפילו מצוה שנראית לנו כמצוה קלה, וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג', אות ט'-י'), "ואמרו רז"ל (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות וכו', מתן שכר על כל מצוה לא נתפרש בתורה כדי שלא יחדלו לקיים המצוות הקלות ויתעסקו בחמורות לבדנה, ומשלו על זה מענין המלך אשר אמר לעבדיו לנטוע בפרדסו כל עץ נחמד, ושכר אמר לתת להם, ולא הודיעם שכר מטע כל אילן, כי חפץ המלך אשר לא יחסר כל בפרדסו, על כן יטעו רב מינים נטעי נעמנים, ואילו ידעו עבדיו שכר נטיעות כל עץ מעצי הפרדס, אז יתנו את כל עמלם בנצרי מטעיו אשר שכרם רב מן השאר להרבות השכר, כן ענין המצוות, כי הואיל השם לזכות את ישראל בקיום כל המצוות להנחילם חיי עולם ולהיות כל המצוות יחדיו לוית חן לראשם, כי בהשלים חק מלאכתם תהי משכורתם שלמה מעמו וכו', והמצוה הקלה שכרה גדול והפלא אשר לא ימד ולא יספר וכו'."

ויעוין בברכות (דף ט' ב'), "אמר ליה רבי אלעא לעולא, כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דאדם גדול הוא ושמח במצות, זימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא." רב ברונא הכיר את

חשיבות המצוות, ולכן לא היה גבול לשמחתו כשזכה לקיים מצוה אחת של סמיכות גאולה לתפילה.

וכעין זה מצינו בגמ' בברכות (דף ל' ב') אודות אביי, "אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר וגילו ברעדה כתיב, אמר ליה אנא תפילין מנחנא." אביי היה שמח מאד בלבישת התפילין מאחר שהכיר את פנימיות המצוה וידע את חשיבותה (ע"ש בתלמידי רבינו יונה, אולם רש"י שם פירש באופן אחר).

ובאמת, אם נבין את פנימיות המצוות בודאי נרגיש שמחה לאין שיעור, אלא שאנו רואים רק את חיצוניות המצוה. נקח לדוגמא את מצות השבת. אנו רואים יום של מנוחה ועונג, אבל אין אנו מכירים את גודל הרוחניות הטמונה במצוה זו. והנה איתא במדרש רבה (אמור פרשה כ"ז סימן י'), "והיה שבעת ימים תחת אמו, ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר, משל למלך שנכנס למדינה וגזר ואמר כל אכסנין שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה, כך אמר הקדוש ברוך הוא לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת, ה"ד ומיום השמיני והלאה ירצה." ומבואר במדרש שטעם מילה ביום השמיני הוא כדי שתעבור עליו שבת קודם המילה. מכאן רואים את גודל קדושת השבת, שזכות השבת נותנת לתינוק את היכולת להמול. מקור כח זה של השבת נובע מעצם בריאת העולם, שהעולם היה רופף ורועד בששת ימי בראשית עד שבאה שבת ונתחזקה העולם (כמבואר במ"ר בראשית פרשת י' סוף סי' ט').

על פי יסוד זה נראה לבאר את דברי הגמ' בבבא מציעא (דף ס"א ב'), "אמר רבא, למה לי דכתב רחמנא וכו' יציאת מצרים גבי יציאת וכו', אמר הקדוש ברוך הוא אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור, אני הוא שעתיד ליפרע וכו' ממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא." ומשמע שעונש גדול מגיע למי שלובש יציאת מצרים בקלא אילן במקום תכלת. וקשה, למה נחשב מעשה זה לחטא גדול? ונראה לומר בזה שמי שלובש קלא אילן במקום תכלת חושב בדעתו שאין חילוק בין קלא אילן ותכלת מאחר שהצבע של שניהם שוים. אבל מחשבה זו שייכת רק אם האדם אינו מכיר את פנימיות המצוה, שאם יכיר שיש פנימיות אינסופית לכל מצוה אז בודאי יבין שאי אפשר לצבוע בקלא אילן במקום תכלת. מטעם זה מגיע לו עונש גדול, שהרי הוא חושב שאין שום פנימיות למצוות וזה הוא סילוף במהות המצוה.

והנה שמחה בקיום המצוות היא שמחה אמיתית, והאדם צריך לדעת שיש שני סוגים של שמחה; שמחה פנימית ואמיתית ושמחה שטחית. מי שזוכה ללמוד תורה ולקיים מצוות ירגיש שמחה פנימית ויחיה חיים של אושר אמיתי. אבל הרגשת שמחה מחמת עשירות ושאר תענוגי עולם הזה אינו אלא שמחה שטחית ואינה נותנת לאדם אושר אמיתי. יש הרבה עשירים שאם נשאל אותם אם יש להם אושר אמיתי ישיבו שיש להם הרבה צרות ממשפחתם ושאר צרות, ורגיל הוא שצרות אלו נגרמות מהעשירות, באופן שלא זו בלבד שאינם משיגים אושר מהעשירות, אלא הוא להיפך שסובלים הרבה צרות מהעשירות. אבל מי שעוסק בתורה ומקיים מצוות יחיה חיים של שמחה אמיתית ואושר אמיתי, ואפילו אם תהיו צרות בחייו לא ישברו אותו, ששמחת החיים שלו תתן לו את האומץ לחיות חיים של שמחה אמיתית, ונמצא שלא זו בלבד שזוכה לעולם הבא אלא הוא זוכה גם לעולם הזה.